

D • N

10/9 1950

Samverkan i samregering

Alla demokratiska partier betygar i dessa dagar sin villighet till samverkan. I försvarsfrågan har man redan börjat ett reguljärt samarbete genom överläggningar mellan partiledarna. I utrikespolitiken föreligger en plattform för samgående inte bara därför att denna fråga hålles utanför den rena partistriden, utan främst därför att alla — från Atlantpaktens anhängare till de mest utpräglade isolationisterna — har klart för sig att en ändring i denna politik inte är tänkbar utan en bred anslutning i riksdagen. Även i ekonomiska frågor har ökad möjlighet till samförstånd skapats genom att socialdemokratin steg för steg vikit från den socialiserings- och regleringsentusiasm som fyllde partiet för fem år sedan, inför den skördetid som inte kom. Detta innebär ej att motsättningar saknas, tvärtom; de är på en rad punkter både klara och betydande. Men det innebär att vi kommit till en punkt då utsikten att upplösa motsättningarna i kompromisser är ovanligt stor. Den socialdemokratiska reträtten från de doktrinära positionerna, partiets indirekta erkännande av de många sakliga misstagen är en av grundvalarna för det nya läget. En annan är stegringen av de utrikespolitiska riskerna, nu som alltid ett medel att aktualisera gemensamma värden och värdet av gemenskap.

Samregeringens idé är inte beroende av dylika tillfälliga situationer. Samregerande innebär en ny form av parlamentarism, motiverad av hela den utveckling som den moderna statens struktur undergått. Vi kan inte för framtiden tänka oss att för hela folket avgörande beslut skall fattas med knapp majoritet, att regeringen med dess oerhörda och växande befogenheter skall utgå blott från ett parti, att demokrati skall vara liktydig med ett partis maktmonopol, med åsidosättande av starka minoriteter. Det är här fråga om en principiell omläggning av statskicket, inte om en nödfallsutväg. Detta synes också väljarna ha

förstått, ty alla opinionsundersökningar under senare år visar ett väldigt flertal för en sådan nyorientering. Men uppenbart är att ett skede av avspänning och samling borde lämpa sig särskilt väl för att starta den nya givna därtill att partiledningarna i ett sådant skede har lättare än eljest att uppge sina speciella ambitioner och jämka på sina särkrav.

Trots detta, och trots försäkringarna om samarbetsvilja, möter inom socialdemokratin ringa förståelse för denna metod, den enda som verkligen kan ge stimulans och ryggrad åt en samverkan. De mest egenartade tankegångar mobiliseras mot grundsatsen om samregering. Det sägs att en socialdemokratisk majoritet under alla förhållanden vill söka kontakt med och ta hänsyn till oppositionen — som om inte var och en förstod att den som ensam har styret blir mera egenmäktig än den som delar makten och ansvaret. Det sägs tillika att en samregering försvagar det starkaste partiets möjligheter — detta argument står i direkt strid med det förut nämnda, ty tydligt är att varje samförstånd måste bygga på ömsesidiga eftergifter. Med dessa synpunkter överskyls det enkla faktum att majoritetspartiet vill bevara sitt allenastyre; talet om samverkan blir blott ett av medlen att bevara hela makten.

Men socialdemokraterna förkastar också tanken på en av den nuvarande demokratiska oppositionen bildad regering. Den skulle bli alltför oenhetlig, alltför svag, säger man. I detalj är motiveringen ofta felaktig, men den innehåller en kärna av sanning; en icke socialistisk regering med en svag majoritet har ännu svårare att styra än en socialdemokratisk regering av samma typ, helt enkelt därför att socialdemokratin i den organiserade arbetarrörelsen har ett utomparlamentariskt kampmedel, till vilket ingen motsvarighet finns inom motståndarnas läger. Den slutsats som regeringen är benägen att dra ur de refererade resonemangen,

nämligen att Sverige blott kan styras av socialdemokratin, leder emellertid i praktiken till den parlamentariska demokratis utövande.

Botemedlet är majoritetsstyrets brytande på sådant sätt att ett samstyre blir ofrånkomligt. Folkpartiet är genom sin mellanställning hänvisat till att söka samverkan på skilda håll. Då partiets ledande män talar om nödvändigheten av samverkan är det tydligt att de menar inte bara samförstånd i största allmänhet, utan en samregering av de demokratiska partierna. En fortsatt frammarsch för folkpartiet är därför en seger inte bara för den förening av socialreformism och avståndstagande från socialisering som utgör kungsåd-

ran i aktuell svensk politik. Den är en seger också för den samarbetstanke som en stor majoritet av väljarna — om också inte av politikerna — gjort till sin. Då socialdemokratin vänder sin propaganda främst mot folkpartiet och visar högern ett slags nedlåtande välvilja är detta i känsla av att högern inte kan bli farlig för partiets allenastyre; en stark höger skulle göra en samregering svår eller omöjlig att upprätta. Ett starkt folkparti kan, inte genom att eftersträva monopol på statsmakten, utan genom att samverka och förmedla — genom att göra samverkan och ömsesidiga eftergifter nödvändiga — inleda ett nytt skede i svensk demokrati i avspänningens tecken.